HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שאינו רואה אם האויר. כגון שהוסיף בית חמישי עליהם בגדו או דבר אחר: **מתני'** [ט] **כל ישראל ישמעו.** צריך להשמיע מיתתו לרבים שלא יעשה אדם עוד כן: **לא בבית דין שביבנה.** אם נשאלו לבית דין שבלשכת הגזית ואמרו להם וחזר לעירו ושהה ימים עד שגלתה סנהדרי גדולה ליבנה ועדיין הבית קיים ואחרי כן הורה כבתחילה אין ממיתין אותו ביבנה ואע"פ שאם סנהדרי גדולה שסוף סוף אין נקבלים אם: **גמ'** וכי **נאמר** וכל **העם יראו ויירא.** דבעינן שיהו רואין במיתתו: **הכרזה.** פלוני מת בצ"ד על שעבר עבירה זו כדי לרדות את האחרים: **וכל ישראל.** ישמעו ויירא: **ובעדים זוממים כתיב והנשארים.** ישמעו ויירא ומשום דלא שייך למיכתב וכל העם דלא כולי עלמא חזו לסהדותא שיש גזלנין ומלוי בריבית ומועלים בשביעית שהן פסולים לעדות: **מתני'** ומה **שלא נאמר** לו. אע"פ שנאמר לחבירו. ובגמרא ליף לה: **הכובש נבואתו.** שלא אמרה כגון יונה בן אמיתי: **והמוזהר על דברי נביא.** המפקירים שלא משם למה שאמר לו הנביא: **גמ' והאיש אשר לא ישמע.** היינו מוותר: **קרי ביה איש אשר לא ישמיע.** היינו כובש וקרי ביה לא ישמע שהוא עצמו אינו נשמע היינו עובר על דברי עצמו: **ויש לה הרוח ויאמר אני אפתנו.** אלא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו: **סיגגון.** דבר מליצות של רוח הקודש: **עולה לכמה נביאים.** נכנס בלבם זה בלשון זה וזה בלשון זה והכל אחד: **ואין שני נביאים מתנבאין בסיגגון אחד.** בלשון אחד ואלו כולן לשון אחד היו אומרים דכתיב[1] הנה נא כל הנביאים אומרים פה אחד טוב:

דקשר העליון דאורייתא גרוע ועומד אי הכי תפילין נמי אי עביד ארבעה בתי ואייתי אחרינא ואנח גבייהו האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי עביד חמשה בתי גרוע ועומד הוא האמר ר' זירא [א]בית חיצון שאינו רואה את האויר פסול: **מתני'** [2]אין ממיתין אותו לא בבית דין שבעירו ולא בבית דין שביבנה אלא מעלין אותו לבית דין הגדול שבירושלים ומשמרין אותו עד הרגל וממיתין אותו ברגל שנאמר [1]וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד דברי ר' עקיבא ר' יהודה אומר אין מענין את דינו של זה אלא ממיתין אותו מיד וכותבין ושולחין שלוחין בכל המקומות איש פלוני [3]מתחייב מיתה בבית דין: **גמ'** תנו רבנן [4]אין ממיתין אותו לא בבית דין שבעירו ולא בבית דין שביבנה אלא מעלין אותו לב"ד הגדול שבירושלים ומשמרין אותו עד הרגל וממיתין אותו ברגל שנאמר וכל העם ישמעו ויראו דברי רבי עקיבא אמר לו ר' יהודה וכי נאמר יראו ויראו והלא לא נאמר אלא ישמעו ויראו למה מענין דינו של זה אלא ממיתין אותו מיד וכותבין ושולחין בכל מקום איש פלוני נתחייב מיתה בבית דין ת"ר ארבעה צריכין הכרזה [2]המסית [3]ובן סורר ומורה [4]וזקן ממרא [1]ועדים זוממין בכולהו כתיב בהו וכל [2]העם [3]וכל ישראל בעדים זוממין כתיב [4]והנשארי' דלא כולי עלמא חזו לסהדותא: **מתני'** נביא השקר [1]המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו מיתתו בידי אדם [2]אבל הכובש את נבואתו [3]והמוותר על דברי נביא [4]ונביא שעבר על דברי עצמו מיתתו בידי שמים שנאמר [5]אנכי אדרש מעמו [2]המתנבא בשם עבודת כוכבים ואומר כך אמרה עבודת כוכבים אפי' כוון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר את הטהור [5]הבא על אשת איש כיון שנכנסה [7]לרשות הבעל לנשואין אע"פ שלא נבעלה הבא עליה הרי זה בחנק וזוממי בת כהן ובועלה [8]שכל המוזמין [9]מקדימין לאותה מיתה [1]חוץ מזוממי בת כהן ובועלה: **גמ'** תנו רבנן שלשה מיתתן בידי אדם ושלשה מיתתן בידי שמים המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו והמתנבא בשם עבודת כוכבים מיתתן בידי אדם הכובש את נבואתו והמוותר על דברי נביא ונביא שעבר על דברי עצמו מיתתן בידי שמים מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא [6]אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי זה המתנבא מה שלא שמע ואשר לא צויתיו הא לחבירו צויתיו זה המתנבא מה שלא נאמר לו ואשר ידבר בשם אלהים אחרים זה המתנבא בשם עבודת כוכבים וכתיב ומת הנביא ההוא [9]וכל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק הכובש את נבואתו והמוותר על דברי נביא ונביא שעבר על דברי עצמו מיתתן בידי שמים [א] דכתיב [2]והאיש אשר לא ישמע [6] קרי ביה לא ישמיע וקרי ביה לא ישמע אל דברי וכתיב אנכי אדרש מעמו בידי שמים: המתנבא מה שלא שמע: כגון צדקיה בן כנענה דכתיב [7]ויעש לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל מאי הוה ליה למיעבד רוח נבות אטעיתיה דכתיב [8]ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפול ברמות גלעד ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן אמר רב יהודה מאי צא צא ממחיצתי [9]מאי רוח אמר רבי יוחנן רוחו של נבות היזרעאלי הוה ליה למידק כדרבי יצחק דאמר רבי יצחק סיגגון אחד עולה לכמה נביאים ואין שני נביאים מתנבאין בסיגגון אחד עובדיה אמר [9]זדון לבך השיאך ירמיה אמר [10]תפלצתך השיא אותך זדון לבך והני מדקאמרי כולהו כהדדי שמע מינה לא כלום קאמרי דילמא לא הוה ידע ליה להא דרבי יצחק יהושפט הוה התם וקאמר להו דכתיב [11]ויאמר יהושפט האין פה נביא [9](עוד לה') אמר ליה הא איכא כל הני אמר ליה כך מקובלני מבית אבי אבא סיגגון אחד עולה לכמה נביאים ואין שני נביאים מתנבאים בסיגגון אחד המתנבא מה שלא נאמר לו כגון חנניה בן עזור דקאי ירמיה בשוק העליון וקאמר [12]כה אמר ה' [צבאות] הנני שובר את קשת עילם נשא חנניה ק"ו בעצמו מה עילם שלא בא אלא לעזור את בבל אמר הקב"ה הנני שובר את קשת עילם כשדים עצמן על אחת כמה וכמה אתא איהו בשוק התחתון אמר [13]כה אמר ה' וגו' שברתי את עול מלך בבל א"ל רב פפא לאביי האי לחבירו נמי לא נאמר א"ל כיון דאתיהיב ק"ו למידרש כמאן דאיתמר ליה דמי הוא דלא נאמר לו המתנבא בשם עבודת כוכבים כגון נביאי הבעל הכובש את נבואתו כגון יונה בן אמיתי והמוותר על דברי נביא כגון חבריה

קשר העליון דאורייתא. פי' בקונטרס דפלוגתא היא בפ' התכלת (מנחות דף נט. ושם) ולית הלא דמסקינן התם [ב] שמע מינה קשר העליון דאורייתא: **ולא** בבית דין שביבנה. פירש בקונטרס אם נשאלו בבית דין שבלשכת הגזית ואמרו להם וחזר לעירו ושהה ימים עד שגלתה סנהדרי גדולה ותימה דסוף סוף כשממתינין עד הרגל היאך ממיתין הא כיון דגלתה סנהדרין אין דנין דיני נפשות כדאמר בפרק היו בודקין (לעיל דף מא.) וכי תימא דברגל מוחרים ב"ד הגדול ויושבין בלשכת הגזית אף לאחר שגלו ואז דנין אותו הלא דאם כן משכחת ליה לרבן יוחנן בן זכאי דהוה בסנהדרין ובפרק היו בודקין (שם) לא משמע הכי ועוד מאי עינוי הדין יש הא אין שייך עינוי הדין אלא כשמסתין אותו אחר גמר דינו כדמוכח בפרק אחד דיני ממונות (לעיל דף לה.) דפריך לגמרהו לדייניה בשבתא וליקטלוהו וכו' ומשני אתה מענה את דינו והדר פריך לדיינוהו במעלי שבתא וכו' ועוד מאי אריא זקן ממרא בשאר עבירות נמי ועוד אמאי נקט יבנה ליתא לא בב"ד שבחנות ודוחק לומר דאעבירה דקודם שגלתה סנהדרין דנין אף לאחר שגלתה ולא אמרינן מקום גורם כיון דבשעת עבירה סנהדרי גדולה במקומן ור"ת אומר דמיירי כשגמר דינו קודם שגלתה סנהדרי: [ג] **הכובש** נבואתו לוקה. לית ביה לאו ועוד אתין בו מעשה אלא מכין אותו עד שתצא נפשו כמו עשה סוכה ואינו עושה [ד]: אליהו

מסורת הש"ס

[ט] [בערוך ערך פלא מ' גרים בית המפולש לחבירו פסול פי' אי מתחלה עבדינהו ה' בתי ופליג חד בית לחבריה דהיינו ד' בתי וכו' ע"ש], [ב] [במשנה שבמשניות ובברייתא הסמוכה איתא מתחייב], [ג] [תוספתא פי"ח], [ד] [פירש"י על בבא זו ע' ברש"י לקמן 5. וע"ע בפירש"י דמכות ב. ד"ה התם קאי וכו' ובמ"ש תוס' שם ד"ה כל כו' ובד"ה זוממין], [ה] מכות ב. [ע"ש], [1] [לעיל נב: פד:], [2] שבת קמט: [לקמן קב:], [3] [ל"ל לה' עוד], [4] [ל"ל אחר ד"ה לא בבית], [5] [מ"ש בב:], [6] [דף נט.], [7] זה שייך לע"ב, [8] [כתובות פו.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' דכתיב והאיש אשר לא ישמע וקרי ביה לא ישמיע וקרי ביה לא ישמע: יְשַׁמֵּעַ:

הגהות הגר"א

[א] גמ' והאיש אשר לא ישמע וגו'. נ"ב גי' הגאונים והיה וגו' אשר וגו' וכתיב אנכי וגו'. והיא הנכונה:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תורה אור השלם

1. וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּן וְלֹא יְזִידוּן עוֹד:
דברים יז יג
2. וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּן וְלֹא יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ:
דברים יג יב
3. וְהָרַגְתָּהוּ כָּל אַנְשֵׁי עִירוֹ בָּאֲבָנִים וָמֵת בְּעֲרַתְּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ:
דברים כא כא
4. וְהַנִּשְׁאָרִים יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ:
דברים יט כ
5. וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע אֶל דְּבָרַי אֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשִׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ:
דברים יח יט
6. אַךְ הַנָּבִיא אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בְּשִׁמִי אֶת אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִיו לְדַבֵּר וְאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנָּבִיא הַהוּא:
דברים יח כ
7. וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּהוּ בֶן כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בַרְזֶל וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְיָ בְּאֵלֶּה תְּנַגַּח אֶת אֲרָם עַד כַּלּוֹתָם:
דברי הימים ב יח י
8 וַיֹּאמֶר יְיָ מִי יְפַתֶּה אֶת אַחְאָב וְיַעַל וְיִפֹּל בְּרֶמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה בְּכֹה וָזֶה אָמַר בְּכֹה: וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמַר אֲנִי אֲפַתֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלָיו בַּמָּה: וַיֹּאמֶר אֵצֵא וְהָיִיתִי רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָּל נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תְּפַתֶּה וְגַם תּוּכָל צֵא וַעֲשֵׂה כֵּן:
מלכים א כב כ-כב
9. זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע תֹּפְשֵׂי מְרוֹם גִּבְעָה כִּי תַגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְיָ: ירמיהו מט טז
10. תִּפְלַצְתְּךָ הִשִּׁיאָה אֹתָךְ זְדוֹן לִבֶּךָ שֹׁכְנִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע תֹּפְשֵׂי מְרוֹם גִּבְעָה כִּי תַגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְיָ: ירמיהו מט טז
11. וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַיְיָ עוֹד וְנִדְרְשָׁה מֵאֹתוֹ: מלכים א כב ז
12. כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת הִנְנִי שֹׁבֵר אֶת קֶשֶׁת עֵילָם רֵאשִׁית גְּבוּרָתָם: ירמיהו מט לה
13. כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר שָׁבַרְתִּי אֶת עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל: ירמיהו כח ב

עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פ"ד מהל' ממרים הלכה ג:
סח ב ג מיי' פ"ג שם הלכה ח:
סט ד מיי' שם ופ"ז שם הלכה יג:
ע ה מיי' שם פ"ג הלכה ח:
עא ו מיי' שם ופי"ח מהל' עדות הל' ז:
עב ז מיי' פ"ה מהל' ע"ז הלכה ח [ופ"ט מהל' יסודי התורה הל"ח] סמג לאוין לה:
עג ח מיי' פ"ט מהלכות יסודי התורה הל' ג סמג לאוין לג:
עד ט מיי' שם הל' ב סמג עשין ו:
עה י מיי' שם הלכה ג סמג לאוין שם:
עו כ מיי' פ"ה מהל' ע"ז הל' ו סמג שם:
עז ל מיי' פ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ד:
עח מ מיי' פי"ח מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קי:
עט נ מיי' שם פ"כ הל"י:

רבינו חננאל

אמרי היכי דמי אי נימא דעבד ד' בתי בטבלא ואייתי בית אחרינא אנח גבייהו ולא חבריה בהדייהו אמאי חייב האי לחודיה קאי והני לחודייהו קיימי ואי מתחלה עבדינהו ה' בתי ופליש בית חד לחבריה דהיינו ד' כיון דעבדינהו שלא כהלכתן לאו תפילין דכתיבי באורייתא נינהו כלל והאי לא איגרע לפי שהוסיף עליו אלא גרוע ועומד הוה מעיקרא דהא פסול הוא כו' זירא דאמר בית המפולש לחבירו פסול ופרישנ' לא צריכא כגון דעבד טוטפת בת ד' בתי דהויא כהלכתא תפילין מעילאי ואייתי בית אחרינא וחבריה בהדייהו דהיינו כל המוסיף גורע העיקר וכדרבא דאמר בית החיצון שאינו רואה את האויר פסול והאי כיון דאייתי בית מאבראי ואוקמיה קמי החיצון נעשה החיצון פנימי ואינו רואה אויר לפיכך הוא פסול ואתינן להשוויי לולב וציצית לתפילין ונדחו דלא דמו: **ת"ר** אין ממיתין אותו אלא בב"ד הגדול שבירושלים ואין ממיתין אותו אלא ברגל דברי ר' עקיבא. ר' יהודה אומר ממיתין אותו מיד לפי שאין מענין דינו כו': **ת"ר** ד' צריכין הכרזה מסית ובן סורר ומורה וזקן ממרא ועדים זוממין כולהו משום [דכתיב בהו] וכל ישראל וכל העם. בעדים זוממין כתיב והנשארים דלאו כולי עלמא חזו לסהדותא: **ת"ר** ג' מיתתן בידי אדם המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו והמתנבא בשם ע"ז. מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי זה המתנבא מה שלא שמע מה אשר לא צויתיו הא לנביא אחר צויתיו זה המתנבא מה שלא נאמר לו. ואשר ידבר בשם אלהים אחרים זה המתנבא בשם ע"ז וכתיב ומת הנביא ההוא (שכל) [וכל] מיתה האמורה בתורה סתם חנק הוא. אבל נביא הכובש נבואתו והמוותר על דברי הנביא ונביא שעבר על דברי עצמו מיתתן בידי שמים. ואסיקנא המתנבא מה שלא שמע כגון צדקיה בן כנענה. ואע"ג דאמרינן מדכתיב ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו שמעינן מינה רוח נבות אטעיתיה מדהוה ליה למבדק בהא דאין סיגגון אחד עולה לשני נביאים. כלומר אין ב' נביאים מתנבאים בסיגגון אחד. והני כולהו עלה להן סיגגון אחד כלומר דבר אחד (וכולן מתנבאין בסיגגון אחד). כדכתיב עלה ויתן ה' ביד המלך ש"מ אין נבואה זו כהוגן דא"ר יצחק סיגגון אחד עולה לכמה נביאים ואין ב' נביאים מתנבאים בסיגגון אחד עולה לכמה נביאים זה עובדיה ירמיה עובדיה הוציא בלשון זדון לבך ודחינן ודלמא צדקיה בן כנענה לא הוה ידע הא שמעתא דר' יצחק ופרקינן יהושפט הוה התם ואמר להו כך מקובל אני מבית אבי אבא שאין שני נביאים מתנבאים בסיגגון אחד. והיינו דכתיב ויאמר יהושפט האין פה נביא לה': **המתנבא** מה שלא נאמר לו כגון חנניה בן עזור דשמע לירמיה דאמר כה אמר ה' צבאות הנני שובר את קשת עילם וגו' נשא ק"ו כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל לאמר שברתי את עול מלך בבל וזה הק"ו יש לו לירמיה לשאת אותו אבל לזולתו לא. המתנבא בשם ע"ז כגון נביאי [הבעל] אלו כולן מיתתן בידי אדם. אבל הכובש את נבואתו כגון יונה בן אמיתי דינו בידי